

POPÜLARİTE: POPÜLER KÜLTÜRÜN OLMAZSA OLMAZLARI*

Yazan: HAROLD E. Hinds, Jr.
Çeviren: Dr. Dilek Tüfekçi CAN**

Harold E. Hinds, Jr., popüler kültür ile ilgili şimdiye kadar ortaya atılan görüşleri, teori ve metodoloji oluşturmada gerekli temeli sağlayamayacak kadar geniş ve/veya belirsiz bulmaktadır. Hinds popüler kültürü, “kültürün oldukça yaygın ve kayda değer sayıda insan tarafından tüketilen ve/veya inanılan yönleri” olarak tanımlamanın bu alanın geliştirilmesine daha iyi bir temel sağlayacağını ileri sürmektedir.

Popüler kültür çalışmaları gelişmektedir; ama yine de, hayal kırıklığına uğratmaktadır. Popüler Kültür Derneği'nin yıllık kongreleri çok daha fazla sayıda katılımcı ve gittikçe artan bir çeşitlilikle gelişmektedir. Popüler kültürün bazı özelliklerini kapsayan o kadar çok yeni monografi var ki bunların hepsini araştırmak imkânsız hale gelmeye başladı ve en önemli dergi olan Popüler Kültür Dergisi (*Journal of Popular Culture*) bu alanı en azından kısmen araştıran bilimsel dergilerle birleştirildi. Popüler kültür çalışmaları günümüzde “moda” ve gün geçtikçe de saygı görmektedir.

O zaman tüm bu hayal kırıklığının sebebi ne olabilir? Çünkü hala “popüler kültürün” temel ve büyük ölçü-

de kabul edilmiş bir tanımı yok ve bu yüzden teorik hususlar göz önünde bulundurulmamaktadır. Ray Browne'in ilk önerisi olan, tanımsal kapsamanın tanımsal dışlamaya tercih edilir olması o kadar harfi harfine uygulandı ki artık popüler kültürün şemsiyesi birbirinden farklı birçok konu ve oradan buradan alınmış metodolojileri kapsamaktadır. Gerçekten de popüler kültürle ilgili genel bir teori ya da bir takım teorilerin geliştirilmesi ve sadece popüler kültüre özgü metodoloji ya da metodolojik bir yaklaşımın oluşturulması, daha etkili bir odaklanma olmazsa imkânsız hale gelebilir. 1972 yılında Browne'in kendisi bile ilk başlarda yapılan geniş kapsamlı tanımlamaların aslında biraz daha daraltılması gerektiğini belirtmiştir.² Bu makale popüler kültürün güncel ve birbiriyle yarışan tanımlarını gözden geçirdikten sonra, popüler kültür teorilerinin ve metodolojilerinin gelişimine katkıda bulunan oldukça donanımlı bir tanım sunacaktır.

Cambridge Üniversitesi
Yayınevi'nden yeni çıkan kitaplar, popüler kültür teriminin nasıl her şeyi kapsadığını örneklerle gözler önüne sermektedir. Yayınevinin “Modern

* Bu makalenin orijinali için bk. HAROLD E. Hinds, Jr. “The Sine Qua Non of Popular Culture.” *Popular Culture Theory and Methodoloji, A Basic Introduction*. Editörler: Harold E. Hinds, Jr., Marilyn F. Motz ve Angela M.S. Nelson, The University of Wisconsin Press, Popular Press, 2006. ss. 359-370.

** Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili ve Eğitimi A.B.D. Öğr. Gör. tufekci@balikesir.edu.tr

Avrupa ve İngiliz Tarihi Üzerine Yeni Çıkan Kitaplar” (Recent Books in Modern European and British History) ile ilgili reklamını yaptığı kitaplar arasında şunlar bulunmaktadır:

David Warren Sabean’ın söze- limi, “bir köylünün kilise ayini kutlamasını reddetmesi, üzüm bağında meleklerle karşılaşan peygamber...” gibi bölümlerle köylü yaşamını bir dizi serüvenlerle anlatan *Kandaki Güç: Popüler Kültür ve Erken Dönem Modern Almanya’daki Köy Söylemi (Power in the Blood: Popular Culture and Village Discourse in Early Modern Germany)* adlı kitabı;

Paul A. Russell’in rahip olmayanların yaptıkları teoloji ve rahip olmayanların dindarlıklarını basılı Protestan kaynaklarından incelediği *Reformasyon Döneminde Rahip Olmayanların Teolojisi: Güney Batı Almanya’daki Popüler Yazarlar, 1521-1525 (Lay Theology in the Reformation: Popular Pamphleteers in Southwest Germany, 1521-1525)* adlı kitabı;

Faşist dönemi hatırlatmak amacıyla bu dönemin işçilerinin sözlü hatıralarını kullanarak işçilerin II. Duce’nin yaptıklarına tahammül etmelerini ve/veya direnişlerini anlatan Luisa Passerini’nin *Popüler Bellekte Faşizm: Turin İşçi Sınıfının Kültürel Deneyimi (Fascism in Popular Memory: The Cultural Experience of the Turin Working Class)* adlı kitabı.

Açıkça görülüyor ki, Cambridge Üniversitesi Yayınevi’ne göre “popüler kültür” kavramı ve “popüler” sıfatı kolayca kabul edilmiş, satılabilir ürünlerdir ve bu terimler halk kültürü, kitle kültürü ve işçi sınıfı kültüründe gelişigüzel bir şekilde kullanılmaktadır.

Birbirinden çok farklı bu üç kül-

tür, genellikle popüler kültür araştırmalarının konusu olmuştur. Raymond Williams 1976’da “popüler” teriminin etimolojisinde bu terimin en yeni çağrışımının “aslında insanlar tarafından kendileri için yapılmış kültür” olduğunu ve büyük bir ölçüde terimin, “halk kültürü” terimiyle eş anlamlı olduğunu belirtmiştir.³ Gerçekten de, halk kültürü, popüler kültürün akademik öğretilerine gittikçe daha fazla dâhil edilmektedir. 1980 yılındaki Popüler Kültür Dergisi’nin (*Journal of Popular Culture*) ve alanın durumunu gözden geçirirken Christopher Geist alanın daha fazla gelişmesi gerektiğini savunmuş ve var olan gelişmenin büyük bir kısmının da Ray Browne’in çığır açan *Dergisi*’nin İlgili Bölümleri’nin (In-Depth Section) desteğine borçlu olduğunu iddia etmiştir.⁴ Bu bölümlerin bazı kısımlarında yeni yeni filizlenen Bulgaristan⁵ gibi ülkelere ayrılan ve açıkça “halk” kültürü adı ile adlandırılan önemli makaleler vardır. Bu alan, halk kültüründe kendine daha sağlam bir yer edinmeye çalışan diğer büyüme alanlarını da kapsamaktadır: (1) Alvar Carlson’un halk kültürüne ait el sanatlarının kökenine ve yayılmasına büyük önem verdiği bir çalışma olan Kültürel Coğrafya’nın ilgili bölümü; (2) Fred E. H. Schroeder’in geleneksel sözlü kültür, oyuncu seyirci ilişkisi, doğrudan iletişim, tecrit edilmiş ve kendi kendine yeten küçük kültürel gruplarla tanımlanan bir dünya olan halk dünyasına fazlasıyla yer ayırdığı “Basım Öncesi Popüler Kültür” (Popular Culture Before Printing) adlı kitabın ilgili bölümü.

Sıradan insanların tarihçiler tarafından ortaya çıkarılması da halkın daha büyük çapta katılımına katkıda bulunmuştur. Özellikle, Fransız ta-

rihçilerinin *Annales* Okulu, on doku- zuncu yüzyıl öncesi Avrupa tarihini okuryazar elit tabaka açısından de- ğil, cahil halkın ya da alt tabakanın bakış açısıyla tekrar yazmaya koyul- muştur.6 *Annales* türü vurgusuyla bugüne kadar yazılan en iyi İngilizce özet olan Peter Burke'nin *İlk Modern Avrupa'daki Popüler Kültür (Popular Culture in Early Modern Europe)* adlı eserinde popüler kültürün elit olma- yan sınıfa ait bir kültür olduğunu yani halkın kültürü olduğunu açıkça belirt- mektedir.7

Çoğunlukla anlamsal karmaşa nedeniyle olsa da popüler kültür ala- nının içselleştirilmesi, halk kültü- rü araştırmalarının popüler kültüre dâhil edilmesine yardımcı olmuştur. Ziyadesiyle aşına olduğum yabancı kültürde, yani İspanyolca konuşulan Latin Amerika kültüründe, “popüler kültür” terimi genellikle İspanyolcada kelimesi kelimesine halk kültürü an- lamına gelen “*cultura popular*” olarak çevrilmektedir. *Latin Amerikan Popü- ler Kültüründe Çalışmalar (Studies in Latin American Popular Culture)* adlı yıllık derginin editörü olarak, halk kültürünün bazı özellikleri ile ilgili Latin kökenlilerden daha çok yazı alır- ken, kitle kültürü alanında çok daha az yazı almaktayım. “Halk Kültürü” (*Cultura Popular*) başlıklı kitaplar ne- redeyse her zaman kitle kültürünü de- ğil, halk kültürünü konu almaktadır.

Halk kültürü popüler kültürün içine gün geçtikçe girdiyse bunda, kitle kültürünün önemli rolünden asla şüphe duyulmamıştır. Başlangıç- ta *Popüler Kültür Dergisi* genellikle kitlesel medyaya, yani kitle kültürü aracılığıyla aktarılan popüler kültüre ayrılmıştı.8 Geist, 1970'lerin sonun- da kitlesel medya araçları, özellikle

televizyona rağmen, popüler edebiyat başta olmak üzere kitle kültürünün hala egemen olduğunu belirtmiştir.9 Ray Browne'nin İlgili Bölümleri kulla- narak yeni bir yer açma çabasına rağ- men, hem *Dergi*'de hem de başlıkların- da “popüler kültür” tabiri geçen çoğu eser, hala kitle kültürüne muazzam bir yer ayırmaktadır.

Popüler kültür, tıpkı işçi sınıfı kültürü gibi, *Dergi*'de iyi bir şekilde temsil edilmemektedir. Aslında popü- ler kültür gelişimini büyük ölçüde Av- rupalı ve Latin Amerikalı uzmanlara borçludur. Temelde bu bilim adamları, kitle kültürü endüstrilerine sahip olan ve bunu kontrol eden egemen sektö- rün kapitalist dünya görüşünü medya araçlarıyla dayatmaya çalıştığını; bu kitle kültürünün insanların kültürü- nü ve değerlerini yansıtmadığı için gerçek bir popüler kültür olamayaca- ğını ispat etmeye çalışmaktadırlar. Popüler kültür daha ziyade, halktan, işçi sınıfından doğan (elit kültürden etkilenmeyen) ya da işçi sınıfının ken- di çıkarları uğruna iktidardakileri devirmeye çalışan proleter kültürü, kitle-arabulucu kültürle birleştiren kültürdür. Sayısız Üçüncü Dünya ülkeleri medya uzmanları ve bilirki- sileri ilk görüşe katılmaktadırlar.10 Bununla birlikte, insanları, medyanın ve kültürün pasif tüketicileri olarak görmeye daha az eğilimli olan İngiliz uzmanlar ise gitgide ikinci görüşü be- nimsemektedirler.11

Kimi zaman popüler kültür tür- lerinin biri ya da birden fazlası, hatta hepsi (halk, kitle, işçi sınıfı) popüler kültür araştırmalarında birleştirilir- ler. Ray Browne ise sadece “dar ente- lektüel veya yaratıcı elit”12 olanı hariç tutarak her şeyi içine alan kapsamlı bir yaklaşımı savunmaktadır. Son za-

manlarda Brown, Yeni Beşeri Bilimlerde Popüler Kültür (Popular Culture as the New Humanities) adlı dergide popüler kültür tabiriyle, “Biz üzerinde yaşadığımız dünyanın tüm özelliklerini kastediyoruz... Popüler kültür çevremizde dönüp duran her zamanki dünyadır... Popüler kültür halkın sesidir...”¹³ demektedir. Arthur Asa Berger ise popüler kültürü, “Bildğim kadarıyla, yükseklerde olmayan veya ‘popüler olmayan’ kültürün her şeyi”¹⁴ olarak ifade etmektedir. Marshall Fishwick ise, “dar elit olmayan ya da özel izleyicileri hedef almayan herhangi bir entelektüel veya yaratıcı eserin” popüler kültürü oluşturduğunu kabul etmektedir.¹⁵ Michael Schudson’un popüler kültür çalışmalarının gelişmesiyle ilgili olarak yaptığı son iki araştırmasında, popüler kültürü, hem kitle kültürünü hem de halk kültürünü kapsayan ancak elit kültürü ise bunların dışında tutan kültür olarak tanımlamaktadır.¹⁶ Son olarak dikkat çeken yeni bir çalışmada Peter Narvaez ve Martin Liba halk bilimi ve popüler kültür arasında bir süreklilik olduğunu ve zaman zaman bunlardan birinin diğerine ait özellikleri içerebildiğini savunmaktadırlar; örneğin, halk türkülerinin modern medya aracılığıyla yayılması gibi.¹⁷

Şimdiye kadar bu çalışmada sunulanlar, popüler kültür tanımlarının karmakarışık bir şekilde ifade edilmesidir. Popüler kültür, geniş anlamda elit kültür haricinde her şeyi kapsayan ve dar anlamda da kitlesel medya tarafından yaratılan kültür olarak tanımlanabilir. Bu belirsizlikler göz önüne alındığında, popüler kültür çalışmalarının tek bir teori yada metodoloji üretmemiş olması şaşırtıcı değildir. Aslında alanla ilgili olan bu teoriler

ve metodolojiler, diğer disiplinlerden ve popüler kültüre özgü olmayan çalışmalardan alınmıştır. Popüler Kültürde Teoriler ve Metodolojiler’e (Theories and Methodologies in Popular Culture) ayrılan Sonbahar 1975 özel sayısında *Popüler Kültür Dergisi*’nde içerik analizi, yapısalcılık, biçimcilik ve mit-sembol-imege türlerinin çözümlenmesinin yanı sıra diğer konulara da değinilmektedir. Michael Schudson’un popüler kültüre yeni yaklaşımlar ile ilgili yaptığı en son araştırmaları, kapsamlı bir liste halinde sunulmaktadır: örneğin pazar ve örgütlerin rolünü ön plana çıkaran çalışmalar, Clifford Geertz ve Victor Turner’in gösterinin antropolojisi ve neredeyse her şeyin okunabilir bir “metin” olduğuna dair düşünceleri; Claude Levi Strauss’un insan zekâsının, gerçeği, ikili karşıtlıklarla tekrar düzenlediğine dair düşünceleri; Roland Barthes’in gösterge bilimi çalışmaları ve Janice Radway’in okuma eylemi ile ilgili yoğunlaşma üzerine yaptığı çalışmalar. Artık “metin kavramı eskiden metin olarak görülmeyen ve edebi bulunmayan materyallere de uygulandığına”¹⁸ göre, bu yaklaşımların ortak yanları; elit kesime, halka, popüler olana, işçi sınıfına veya herhangi bir şeye ait olan bir metne ve hatta sıradan, edebi olmayan şeylere de uygulanabilir olmasıdır. Sözelimi, Levi Strauss’un ikili karşıtlıkları, sadece halk totemlerine ve mitlerine değil aynı zamanda Shakespeare, moda ve hatta korku filmlerine dahi uygulanabilir olması bu durumun en güzel örneğidir. Bu yüzden, bu teoriler ve metodolojiler kültürü anlamamızı derinleştirse de, popüler kültür ile genel anlamda kullanılan kültürü ayırt etmemize yardımcı olmamıştır.

Yine de tek bir tanım, popüler kültür çalışmalarına özgü teori ve metodolojilerin geliştirilmesi için bir temel sağlayabilir. Gary Fine popüler kültürün *olmazsa olmaz şartının* popülerite olduğunu söylemektedir.¹⁹ Bu fikir kısmen de olsa başkaları tarafından da desteklenmektedir. Jack Nachbar ve diğer araştırmacıların Popüler Kültür Okuyucusu'nda (*The Popular Culture Reader*) söz ettikleri gibi: "Genel olarak... popüler kültürü, genel veya kitle kültürü olarak tanımlamak yararlıdır... Her şeyden önce, popüler kültür çalışması için bir şey ne kadar popülerse, kültürel anlamda o şey, o kadar önemli olarak görülür şeklinde yapılan ve bir çeşit formülle kurulan mantıklı bir ölçek vardır."²⁰ Leslie Fiedler'e göre ise popüler kültür sadece "Çoğunluğun Kültürü"dür.²¹ Fred Schroeder *Haydut Estetik (Outlaw Aesthetics)* adlı eserinde popüler sanatların piyasada rekabete maruz kaldıklarını ve onları, tüketicinin oy hakkının popüler yaptığını söylemektedir.²²

O zaman ben, popüler kültür tanımının şöyle yapılması gerektiğine inanıyorum: özellikleri ister ideolojik, ister sosyal, isterse maddi olsun geniş bir alana yayılmış ve önemli sayıda insan tarafından inanılan ve/veya tüketilen kültürdür. Yani, bunlar, kültürün popüler olan özellikleridir.²³ Kimileri tarafından onaylanmasına rağmen neden bu makul tanım kabul görmemiş ve neden diğer tanımlar bu sınavda başarısız olurken bu tanım, teorik ve metodolojik bir temel oluşturma olasılığına sahip oluvermiştir?

Tanımın kabul edilmemesinin temel sebebinin popüler kültür hareketinin tarihine ve sosyolojisine bağlı olduğuna inanıyorum. Ray Brown'un

her şeyi dışlayan değil kapsayan çağırısı, hem heyecan verici bir büyüme sağladı hem de konuların azaltılması hususunda bir isteksizlik yarattı. Gerçekten de hepsi olmasa bile Popüler Kültür Derneği'nin yönetici seçimlerinde adayların çoğu çeşitlilik, çoğulculuk ve kapsayıcılığın artması görüşündeydi. Doğru hatırlıyorsam, adayların hiçbiri ne geri adım attı ne de akımın nereye doğru gittiğini değerlendirdi; hatta popüler kültür araştırmalarına yönelik teori ve metodolojilerin gelişimini tartışmadı bile.

Popüler Kültür Derneği üyeleri ve *Popüler Kültür Dergisi*'nde makaleleri bulunan yazarların çoğu, beşeri bilimler olarak kabul edilen bölümlerden gelen İngilizce ve tarih üyeleridir.²⁴ Popülerite, gösterildiği üzere, minimum seviyede de olsa kabaca istatistiksel ve nicel teknik ve ölçümlerin yapılmasını gerekli kılar. Maalesef beşeri bilimlerde çalışan pek çok akademisyen bu tür analitik bilgi konusunda yetersiz eğitim almış ve hatta daha da ötesi bu tür analitik bilgi gerektiren işlere düşmanca bir tavırla bakmaktadırlar. Ayrıca, her kültürel nesneyi ve fikri niceliksel olarak ölçmektense onların eşinin benzerinin olmadığına önem veren bir eğitim almışlardır. Gerçekten de *Derginin* "Sosyoloji"ye ayrılan özel sayısını yayına hazırlayan sosyolog Gary Fine, "Disiplinlerarası derginin bu sayısında tablo ve istatistiklerden kaçınıldığına dair çaba harcadıkları konusunda"²⁵ büyük çoğunluğu beşeri bilimlerden olan okurları temin etmiştir. *Derginin* yıllar içindeki içeriği incelendiğinde, dergide sadece rakamlardan uzak durulmadığı aynı zamanda makalelerin yüzde olarak büyük bir çoğunluğunun da, basit bir iddia dışında hiçbir şekilde popülerliği ispat

etmeyi dert etmedikleri hızla görülecektir. Hatta sözgelimi, filmlerin birer kitle aracı oldukları ve bu yüzden de tartışma konusu olan filmin popüler olması gerektiğine dair bir imada bile bulunmadıkları fark edilecektir. Okuyucunun tartışılan fikir ya da ürünün, bölgesel, ulusal ya da uluslararası kültürün yüzde 1'imi, 5'imi, 50'simi yoksa yüzde 95'imi tarafından tüketilip tüketilmediği konusunda hiçbir fikri yoktur.

Eğer popülerite, popüler kültürde anahtar faktör ise bu kavramın özellikle *Popüler Kültür Dergisi*'nde sistematik olarak analiz edilmemiş ve tartışılmamış olması oldukça şaşırtıcıdır.²⁶ Bir fikri ya da eseri popüler olarak tanımlamamız için onun birçok insan tarafından kabul edilmesi ve tüketilmesi gerektiği fikrine katılsak da, bunların kaç kişi tarafından tüketildiğini yine de sorgulamamız gerekir. Coğrafi dağılım salt yerel kültürden ya da alt kültürden daha fazla mı olmalı, yoksa nüfus dağılımı güçlkle tanımlanmış tek bir sosyo-ekonomik grubunun ötesine mi geçmeli? Temel olarak alınan coğrafi ölçü birimi modern ulusal devlet mi yoksa en azından karmaşık bir toplum mu olmalı? Esnek olsa bile popülerite için bir başlangıç noktası keşfetmek, veri ve örneklerin dikkatli bir şekilde toplanmasını gerektirecektir. Fakat popüleritenin birden fazla bölgesel kültür ve birden fazla küçük sosyo-ekonomik grup tarafından benimsenip tüketilmesi gerektiği fikrine az da olsa katılıyorum.

Popüleritenin sayısal veriye ihtiyacı vardır. Birinci ve hatta ikinci dünyada bile bu bilgiye ulaşılabilir.²⁷ Toplanan bilgi ve kayıtlar, istenildiği gibi eksiksiz ya da hatasız olmayabilir. Hatta tutarsız da olabilir. Çoğun-

lukla günümüzde elde edilen bilgiler eski dönemdekilerden daha eksiksiz ve daha güvenilirdir. Bu konulara ve sorunlara verilen önem, bir fikrin ya da ürünün kabul görme derecesi hakkında anlamlı açıklamalar ortaya koyabilir. Üçüncü ya da dördüncü dünya ülkelerinde çalışan ya da sayısal bilgi içermeyen dönemlerde yaşayan birine, popülerite hakkında nitelikli açıklamalar yapılırsa bile onun, bunu anlaması oldukça zor olacaktır. Böyle durumlarda bilim adamları en azından mantıklı bir açıklamanın yapılamayacağını ve istatistikî bilgi olmamasına rağmen araştırdıkları konunun neden "popüler"lik etiketini hak ettiğini belirtmeleri gerekmektedir. Fakat her şeyden önemlisi, ne matematik korkusu ne de hatalı bilgi yüzünden pire için yorgan yakmamalıyız. Popüleritenin merkezde olması göz önünde bulundurulduğunda eksik de olsa popüleritenin her zaman kanıtlanması gerekmektedir.

Eğer popülerite popüler kültürün *olmazsa olmaz şartı* ise, bununla birlikte popüleritenin ne demek olduğu ve neyi kapsadığı ile ilgili çok az sistematik görüş olsa da, niçin bu temel kavram popüler kültüre has teoriler ve metodolojiler üretebilmektedir? Birincisi, tanımsal kapsama teoride bekleneni vermedi. Açıkçası, birbiri ile benzeşmeyen pek çok şeyin popüler kültür torbasının içine atılması bu konuyu neredeyse imkânsız bir hale getirmektedir. Popüler kültür tanımlarının her şeyi kucaklamaya çabalayan bu yaklaşımları, şimdilerde elit kültüre de uygulanabilmektedir ki elit kültürü en geniş tanımlar bile hariç tutmaktadır.

İkincisi, teorik gelişme ve tartışma ile estetik ve formülün önemli konusu haline gelen popüler kültür çalış-

malarını kapsayan bu alanlar, genel teorilerin veya popüler kültüre ait metodolojilerin oluşturulmasına öncülük etmemiştir ve/veya bu alanlar ciddi bir şekilde eksik kalmıştır. Popüler kültürün estetik ve beğeni felsefesi olabilir mi? John Cawelti, Leslie Fiedler, David Madden ve özellikle Ferd Schroeder *Haydut Estetik (Outlaw Aesthetics)* adlı eserde böylesi bir estetik anlayışı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Roger Rollin “değer-teorisi kapsayacak Popüler Kültür estetiği keşfetmenin imkânsız bir iş” olduğunu söyleyerek etkileyici bir eleştiri ile karşı çıkmıştır. Çünkü popüler kültürde, güzellik, üstünlük, ya da değer hakkında tek otorite, ya bir şeyleri kabul etmeyi ya da tüketmeyi seçenlerdir. “Popüler kültürde kural ‘bir kişi-bir oydur.’”²⁸

John Cawelti'nin yeni ufuklar açan “Popüler Kültür Çalışmalarında Formül Kavramı” (*The Concept of Formula in the Study of Popular Culture*) adlı eseri belki de bu alana kuramsal anlamda temel bir bakış açısı sağlamaya çalışan Popüler Kültür Dergisi'nde şimdiye kadar yayınlanan en önemli makaledir.²⁹ Cawelti, “Genelde, edebi formül kavramını birçok eserde kullanılan bir anlatı yapısı veya dramatik yöntemler olarak”³⁰ ifade etmektedir. Formül kavramı neredeyse popüler kültürün her şeyini dâhil edecek şekilde genişletilmektedir. *Popüler Kültür Okuyucusu (The Popular Culture Reader)* adlı derginin son sayısında Christopher Geist ve Jack Nachbar şöyle yazmaktadırlar: “Popüler sanatları ve popüler kültürü incelemek için hangi yaklaşımı seçerseniz seçin... formül kavramı çalışmanızın gerekli bir parçası olacaktır. Çünkü neredeyse tüm popüler kültürlerde tekrar, taklit ve aşinalık iyi bilinmesi gereken anahtar

ilkelerdir.”³¹ Maalesef popüler kültürle neredeyse aynı anlama gelen formül kavramında büyük bir eksiklik vardır. Kavram çok kapsamlıdır. Bu kavram, dizinin (tür, formül) bütün öğelerini kapsar; dizinin bir öğesi eksik olsa yani, hiç kimse tüketmese ya da bir avuç dolusu insan tarafından tüketiliyor olsa bile. Biz henüz popüleritenin önemli bir eşiğine denk olan halk tarafından benimsenme yüzdesini tartışmadık; çünkü bu, çok fazla araştırma gerektirecek ve farklı kültürlerle, fikirlere, ürünlere vs. göre de değişecektir; ancak Geist ve Nachbar'ın savdukları gibi, popüler türdeki başarılı fikirleri veya eserleri taklit etme girişiminde bulunması nedeniyle popüler kültür içine başarısızlıkları dâhil etmek, popüleritenin popüler kültürde anahtar kelime olduğu düşüncesini yıkacaktır.³² Seyrek olsa da popüler kültürün çözümleme konusu olan başarısızlıkların, çalışılması gereken konulardan olduğunu söylemek önemlidir. Böyle bir çözümleme, belki de benzer grup veya türün diğerlerinden niçin başarılı olduğu hakkında bir fikir verebilir.³³

Üçüncü olarak, popüler kültür çalışmaları, popülerlikten dikkatli ve sistematik bir şekilde nadiren yararlanmış olmasına rağmen teori oluşturmada böyle bir çabanın gösterilmesi oldukça yaratıcı olabilir. Will Wright'ın *Altı Silah & Toplum: Batının Yapısal Bir Araştırması (Sixguns & Society: A Structural Study of the Western)* adlı eseri bunun için harika bir örnektir. Wright'ın çalışmasına kamuoyunun tepki vermediği filmleri eklemesi, “çok az anlaşılır bir şablonun ortaya çıkacağı” anlamına geldiğini ortaya çıkarmakla birlikte sadece bilet gişelerinde zirvede olan filmler incelenirse ancak

o zaman, anlatı ve sembolik yapı şablonlarının ayırt edilebileceğini ortaya çıkarmıştır. Çözümleme yapmak için sadece popüler kovboy filmlerini seçen Wright, “mitlerin yapısıyla ilgili bilişsel bir teori geliştirebilmiştir” ki bunun karşılığında “biçimsel olarak Batıya ait yapının, sosyal anlamlarının nasıl sembolizm ile anlatıldığına çözümlemesine”³⁴ yol açacaktır. Malesef popüler kültürün *olmazsa olmazı* olarak popüleriteyi ele alan bu model çalışmasının, diğer popüler kültür çalışmaları üzerinde oldukça az etkisi vardır.

Dördüncü olarak, eğer popülerite popüler kültürün *olmazsa olmazıysa*, o zaman fikirler, ürünler ya da benzer popüleriteye sahip herhangi bir şey, farklı popülerliktekilerle kıyaslanabilir. Benzer seviyelerde popülerliği olan fikirler ve konular nasıl birbirine benzeyebilir? Bunların yaradılış, içerik, yayılma ve tüketim açısından ne gibi ortak yönleri bulunmaktadır? Hangi konularda farklılık gösterirler? Eğer varsa hangi seviyede popülerite ayırt edici ve hakim bir faktör olur? Birbirinden farklı ekonomik, endüstriyel, ve sosyal sistemler popüleritenin farklı seviyeleriyle nasıl bağlantı kurabilirler? Benzer türdeki ürün ve fikirler ABD, Sovyet Rusya’sı ve Meksika gibi farklı ülkelerde de aynı seviyelerdeki popüleriteyle benimseniyor mu? Kısaca, temel değişken konumundaki popüleritenin sistematik bir şekilde incelenmesiyle bizler teorik bir temel kurup uygun metodolojiler oluşturabilecek ve uygulayabileceğiz. Popüleriteyi nispeten sabit tutarak örnekleri ortaya çıkararak ya da örneklerin eksikliğini göstererek popüler kültüre has olan şeyleri ortaya çıkarmalıyız.

Beşinci olarak bizim alanımızın

temeli olan popüleriteyi, anahtar bir değişken olarak seçip popüler kültürün temel unsurlarını ve özelliklerini ayırt etmede kafaları bulandıran ve yardımcı olmayan daha eski analitik düşünceleri silebiliriz. Popüler kültür yorumcuları kültürü halk, elit, kitle;³⁵ ya da yüksek sınıf, halk sınıfı, orta sınıf ve kitle;³⁶ ya da yüksek sınıf ve popüler kültür³⁷ gibi alt gruplara ayırmaktadırlar. Popülerite, konu dışında kalan birkaç değer yada sosyal bir sistem tarafından empoze edilen sınıf olarak değil, kendi başına bir kriter olarak görülmesi gerekir. Popüler kültür çalışmaları “neden bazı yaratıcı metinlerin popüler olabildiği ve kesinlikle popüler de olduğu,”³⁸ ya da popülerin elit, halkın da popüler olana dönüşmesi gibi anormal bir durumla uğraşmadı. Bizler, fikirleri ya da ürünleri önceden sınıflandırmayarak popüleriteyi popüleriteyle hiç alakası olmayan kavramsal dar kalıplara sokmaya zorlamaktan kaçınıyoruz. Sadece kanıtlanabilir bir şekilde popüler olan, popüleritesinin seviyesi açısından sınıflandırılmalıdır. Kökeni ister elit, ister halk, isterse kitle olsun, kültürün belli bir nüfus tarafından benimsenmesi, onun popüler kültürle olan ilişkisini belirleyecektir. Alanı, teori oluşturma ve metodoloji yaratmaya engel olan sınıflandırmadan temizlemek daha verimli bir gelecek vaat eden yepyeni bir başlangıç sağlayacaktır.

Altıncısı, dönemlere ayırma hep büyük bir problem olmuştur. 1970 yılında kaleme alınan *Utanmaz Düşünce (The Unembarrassed Muse)* adlı klasik eserde Russel Nye’nin kanıtlamaya çalıştığı şöyledir:

18. yüzyılın sonlarından önceki dönemlerde ‘popüler sanat’ terimi,

Batı medeniyetinde var olan kültürel durumu anlatırken doğru bir şekilde kullanılmadı. Elbette o zamana kadar çok sayıda insan, 18. yüzyıldaki kitle toplumunun ortaya çıkışından önce – yani nüfusun çoğunluğunun topluma dâhil olmasına kadar – ya popüler kültür ya da popüler sanat olduğu söylene de kültürel çeşitliliğin hoş ve tatmin edici tarafları olduğunu keşfetmişlerdir.³⁹

Bu görüş, Nye'in adının geçmemesine rağmen, *Popüler Kültür Dergisi*'nde hem Fred Schroeder'in "Baskı Öncesinde Popüler Kültür" (Popular Culture Before Printing) adlı derginin detaylı bölümlerinde hem de Joise Campbell'in "Orta Çağda Popüler Kültür" (Popular Culture in the Middle Ages) adlı çalışmasında açıkça eleştirilmektedir.⁴⁰ Kişisel olarak ben Nye'yi eleştirenlere şüpheyle bakmaya devam ediyorum. Fakat *Dergideki* kışkırtıcı makalelere rağmen, popülerite gibi genel bir sınav, sistematik bir biçimde uygulanmadığı için popüler kültürün tam olarak ne zaman başladığı ile ilgili bir yargıda yayın kurulu kesinlikle konunun dışında kalacaktır.

Son olarak, ilgili olsun ya da olmasın verilerin kısım kısım incelenmesine dayanan popüler kültür ile ilgili birçok yaygın iddia, yıllardır öne sürülmektedir. Eğer bu iddialar tek tip genel bir kriterle ve eleştirel bir bakış açısıyla incelenirse, geride kalanlar popüler kültür teorileri ve metodolojileri oluşturmak için temel bir yapı taşı oluşturabilirler. Bu gibi iddialar listelenemeyecek kadar fazladır, ancak bazı seçilmiş örnekler verilecektir.

Wilma Clark: "popüler sanat, izleyiciyi, gerçekliğin doğasının acı veren keşfinin ne olabileceği konusunda *korur*."⁴¹

Russel Nye: "popüler kültür, kültürün en görülebilir seviyesidir."⁴²

Tom Kando: popüler kültür "günlük hayatın irdelenmesidir."⁴³

Fred Schroeder: "Popüler eserler uzun ömürlü değildir, çünkü popüler eserlerin anlamı yüzeyseldir ve yaşananlarla ilişkilidir."⁴⁴

Peter Prescott: "çok okunan romanlar, aslında romanları okunmaya değer kılan özelliklerden yoksundur."⁴⁵

Jack Nachbar ve diğerleri: "bir şey ne kadar popülerse, kültürel anlamda o kadar önemli olmaya yatkındır."⁴⁶

Bu makalede popüleritenin popüler kültürün *olmazsa olmaz şartı* olduğu ve yeterli seviyede popülerlik gösteremeyen kültürel unsurların ise popüler kültürden çıkarılması gerektiği tartışılmıştır. Ayrıca popüleritenin temel kavram olarak daha fazla incelenmesi ve arıtılması gerektiği ve popüleritenin eşik seviyesinin farklı toplumlara ve zaman dilimlerine göre farklılık gösterebileceği bildirilmiştir. Gerçektende, yeterince karmaşık bir analitik araç geliştirmek, geleneksel hümanistleri sınavacaktır. Bu çaba sayesinde alan, daha iyi bir teorik ve metodolojik zemine oturacak ve böylece popüler kültür çalışmaları saplandığı günümüz çıkmazından kurtulacaktır.

NOTLAR

- 1 Ray B. Browne, "Popular Culture: Notes Toward a Definition," (Popüler Kültür: Tanımlamaya Yönelik Notlar) *Popular Culture and Curricula*, (Popüler Kültür ve Müfredat) editörler Ray B. Browne and Ronald J. Ambrossetti, gözden geçirilmiş baskı (Bowling Green, OH: Bowling Green U Popular P, 1972), 1-12. 1970 de yayımlanan Brown'ın makalelerini de içine alan ilk baskı.
- 2 2 agm.
- 3 3 Raymond Williams, *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society* (Anahtar Kelime-

- ler: Kültür ve Toplumun Kelime Hazinesi: (New York: Oxford UP, 1976), 199.
- 4 Christopher D. Geist, "Popular Culture, the *Journal* and the State of the Study: A Sequel," (Popüler Kültür, Dergi ve Çalışmanın Durumu: Bir Dizi) *Journal of Popular Culture*, (Popüler Kültür Dergisi) 13.3 (İlkbahar 1980): 391-93.
  - 5 *Journal of Popular Culture*, (Popüler Kültür Dergisi) 19.1 (Yaz 1985).
  - 6 Chandra Mukerji and Michael Schudson, "Popular Culture," *Annual Review of Sociology*, ("Popüler Kültür," Sosyolojinin Yıllık Eleştirisi) 12 (1986): 51-53.
  - 7 Peter Burke. *Popular Culture in Early Modern Europe* (İlk Modern Avrupa'da Popüler Kültür) (London: Maurice Temple Smith Ltd.. 1978).
  - 8 Norman L. Friedman. "Mass Communications and Popular Culture: Convergent Fields in the Study of Mass Media," (Kitle İletişimi ve Popüler Kültür: Kitle Medyası Araştırmalarında Bir Noktada Birleşen Alanlar) *Mass Comm Review*, 4.1 (Winter 1976-1977):22.
  - 9 Geist.391-400.
  - 10 Örneğin, bakınız Guillermo Bonfil Batalla, ve diğerlerine., *Culturas populares y polftica cultural* (Mexican: Museo de Culturas Populares, SEP. 1982); Herbert Schiller, ve diğerleri., *Foro intemacional de comunicacion social* (Mexico: El Dia, 1982); and Ludovico Silva, ve diğerleri., *Medios de comunicacion, ideologia y estrategia imperialista. Cuadernos ol Centro de Estudios de la Comunicacion*, 5 (Mexico: UNAM,1979); Lui's Ramiro Beltran and Elizabeth Fox de Cardona, *Comunicacion domi-nada: Estados Unidos en los medios de America Latina* (Mexico: Editorial Nueva Imagen. 1980).
  - 11 John Fiske. "Television and Popular Culture: Reflections on British and Australian Critical Practice" (Televizyon ve popüler Kültür: İngiliz ve Avusturyalı Eleştiri Niteliğindeki Uygulamaların Etkisi) Televizyon Eleştirisi üzerine yapılan Iowa Sempozyum ve Konferansında sunulan bildiri, April 1985. Fiske başarıyla İngiliz televizyonu ve İngiliz seyircisi üzerine öğrenciler tarafından yapılan son araştırmaları inceler.
  - 12 Browne. "Popular Culture: Notes Toward a Definition,"(Popüler Kültür: Tanımlamaya Yönelik Notlar) 11.
  - 13 Ray B. Browne. "Popular Culture as the New Humanities," (Yeni Beşeri Bilimler Alanında Popüler Kültür) *Journal of Popular Culture*, 17.4 (Spring 1984): 1.
  - 14 Arthur Asa Berger, "The Poop on Pop Pedagogy," (Pop Pedagojisinde Pupa) in Browne and Ambrosetti, eds., 75.
  - 15 Russel B. Nye, "Notes on Popular Culture,"(Popüler Kültür Hakkında Notlar) alıntılar Fishwick. Bakınız Nye'in anahar makalesinden yapılan alıntılar George H. Lewis, *Side-Saddle on the Golden Calf:Social Structure and Popular Culture in America* (Altın Buzağının üzerindeki Yan-Semer:Amerika'da ki Sosyal Yapı ve Popüler Kültür) (Pacifi Palisades, CA: Good-year, 1972), 18. Bakınız Marshall W. Fishwick, *Seven Pillars of Popular Culture* (Popüler Kültürün Yedi Yardakçası) (Westport, CT: Greenwood, 1985).
  - 16 Michael Schudson, "The Validation of Popular Culture: Sense and Sentimentality in Academia,"(Popüler Kültürün geçerliliği: Akademide Duyu ve Duygusalılık) (*Critical Studies in Mass Communication*, 4 (1987): 51-52; and Mukerji and Schudson.
  - 17 Peter Narvaez and Martin Laba, *Media Sense: The Folklore-Popular Culture Continuum* (Halk Bilimi- Popüler Kültür Devamlılığ) (Bowling Green, OH: Bowling Green State U Popular P, n.d.).
  - 18 Schudson, 56.
  - 19 Gary Alan Fine, "Popular Culture and Social Interaction: Production, Consumption, and Usage," *Journal of Popular Culture*,(Popüler Kültür ve Sosyal Etkileşim: Üretim, Tüketim ve Kullanım) 11.2 (Fall 1977): 453.
  - 20 Jack Nachbar, Deborah Weiser, and John L. Wright, eds.. *Popular Culture Reader* (Popüler Kültür Okuyucusu) (Bowling Green, OH: Bowling Green State U Popular P, 1978):.5.
  - 21 Leslie Fiedler, "Giving the Devil His Due." Şeytana Hakettiğini Vermek)(*Journal of Popular Culture*, 12.2 (Fall 1979): 197.
  - 22 Fred E.H.Schroeder, *Outlaw Aesthetics: Arts and the Public Mind* (Haydut Estetik: Sanat ve Halkın Akl) (Bowling Green, OH: Bowling Green State U Popular P. 1977), 8, 13-14.
  - 23 *Studies in latin American Popular Culture*'in editörleri tarafından oldukça benzer bir tanım kullanılır. Her bir sayının en önde gelen konusunu kapsayan, "Editors' Letter to Future Contributors" (Gelecekte Katkıda Bulunacaklara Editörlerden Mektuplar) bakınız.
  - 24 Friedman, 22; Geist, 390-91, 395, 398-99.
  - 25 Gary Alan Fine, "Popular... Culture: Sociological Issues and Explorations," (Popüler... Kültür: Sosyolojik Konular ve Araştırmalar) *Journal of Popular Culture*, 11.2 (Fall 1977): 382.
  - 26 Ümut verici başlangıçlar Richard A.

- Peterson'in, "Where the Two Cultures Meet: Popular Culture," de (İki Kültürün Buluştuğu Yer: Popüler Kültür) bulunmaktadır. *Journal of Popular Culture*, 11.2 (Fall 1977): 388-90; Peter Nagourney, "Elite, Popular and Mass Literature: What People Really Read," (Elit, Popüler ve Kitle Edebiyatı: İnsanlar Gerçekten Ne Okurlar) *Journal of Popular Culture*, 16.1 (Summer 1982): 99-107.
- 27 Veri kaynaklarının kısmi listesi için bakınız, "Appendix" David Byron McMillen and Marilyn M. McMillen, "The Analysis of Popular Culture Through Social Indicators," (Sosyal Göstergeler Vasıtasıyla Popüler Kültürün Analizi) *Journal of Popular Culture*. 11.2 (Fall 1977): 506-26.
- 28 Roger B. Rollin, "Against Evaluation: The Role of the Critic of Popular Culture," (Değerlendirmeye Karşı: Popüler Kültür Eleştirisinin Rolü) *Journal of Popular Culture*, 9.2 (Fall 1975): 355-65; and Roger B. Rollin, "Son of 'Against Evaluation': A Reply to John Shelton Lawrence." (Değerlendirmeye Karşı'nın Oğlu: John Shelton Lawrence'a Bir Cevap) *Journal of Popular Culture*, 12.1 (Summer 1978): 113-17.
- 29 Cawelti'nin makalesi 3.3 (Winter 1969): 381-90 da yayımlandı. Cawelti'nin *Adventure, Mystery, and Romance: Formula Stories as Art and Popular Culture'ına* da bakınız. (Macerca, Gizem ve Düş: Sanat ve Popüler Kültür Bağlamında Formül Hikayeleri) (Chicago: U of Chicago P, 1976).
- 30 Cawelti, *Adventure, Mystery, and Romance*, (Macerca, Gizem ve Düş) 5.
- 31 Christopher D. Geist and Jack Nachbar, eds., *Popular Culture Reader*, (Popüler Kültür Okuyucusu) 3rd ed. (Bowling Green, OH: Bowling Green State U Popular P, 1983), 304.
- 32 age., 4. Formül anlayışının farklı bir eleştirisi için bakınız. David N. Feldman, "Formalism and Popular Culture," (Formalizm ve Popüler Kültür) *Journal of Popular Culture*, 9.2 (Fall 1975): 384-402.
- 33 Yetersiz iki yeni çalışma için, bakınız Steven Back, *Final Cut: Dreams and Disaster in the Making of "Heaven's Gate"* (Son Kısım: "Cennetin Kapısı"nı Yapmanın Hayali ve Tehlikesi) (New York: New American Library, 1987); Christopher M. Byron, *The Fanciest Dive* (En İstekli Dalış) (New York: New American Library, 1987).
- 34 Will Wright, *Six Guns and Society: A Structural Study of the Western* (Altı Silah ve Toplum: Batı Dünyasının Yapısal İncelenmesi) (Berkeley: U of California P, 1977), 12-13, 15.
- 35 Browne in Browne and Ambrosetti. eds., 10.
- 36 Dwight MacDonald, *Against the Grain: Essays on the Effects of Mass Culture* (Zerreye Karşı: Kitle Kültürünün Etkileri Üzerine Makaleler) (New York: DaCapo, 1983), 3-78.
- 37 Herbert J. Gans, *Popular Culture and High Culture: An Analysis and Evaluation of Taste* (Popüler Kültür ve Yüksek Kültür: Zevkin bir Analizi ve Değerlendirilmesi) (New York: Basic, Harper Colophon, 1975), 14.
- 38 Bkz. Janice Radway, "Phenomenology, Linguistics, and Popular Literature" *Journal of Popular Culture*, (Fenomenoloji, Dil Bilimi ve Popüler Kültür) 12.1 (Summer 1978): 98, n20.
- 39 Russel Nye, *The Unembarrassed Muse: The Popular Arts in America* (Arsız Düşünce: Amerika'da Popüler Kültür) (New York: Dial. 1970), 1.
- 40 *Journal of Popular Culture* (Popüler Kültür Dergisi)'nin Detaylı Bölümlerinde ve 11.3 (Winter 1977): 627-753; ve 14.1 (Summer 1980): 33-154 bunlar bulunur.
- 41 Wilma Clark, "Four Popular Poets: A Century of Taste," (Dört Popüler Şair: Zevkin Yüzyılı) in *New Dimensions in Popular Culture*, ed. Russel B. Nye (Bowling Green, OH: Bowling Green State U Popular P, 1972). 209,
- 42 Nye in Lewis, ed., 19.
- 43 Tom Kundo. "Popular Culture and Its Sociology: Two Controversies." (Popüler Kültür ve Popüler Kültürün Sosyolojisi) *Journal of Popular Culture*, 9.2 (Fall 1975): 440. Bkz. 1988 PCA için çıkarılan ulusal toplantı, popüler kültür "pek çok insanın zevk aldığı kültür... ve bütün...günlük hayatın olayları"
- 44 Schroeder, *Outlaw Aesthetics*, (Kanun Kaçağın Estetik) 40.
- 45 Peter S. Prescott, "The Making of a Best Seller," (En İyi Satan Yapma) *Newsweek* 25 May 1961:77.
- 46 Nachbar, Weiser, and Wright. eds., 5.